

Lindegården 1909

I denne historie kan du møde Ida Marie på 8 år og Aksel på 11 år. Vi er i året 1909 på Lindegården, der ligger lidt uden for Ringsted by. Gården er en mindre gård med køer, grise, heste, høns, en hund og nogle katte. På markerne vokser korn, græs og roer.

Ida Marie og Aksel bor på gården sammen med mor og far og tre mindre søskende.

Egentlig er det farfars gård, men da farmor døde, flyttede Ida Marie og Aksels mor og far ind på gården og byggede et lille hus til farfar ved siden af. De siger, at farfar er kommet på aftægt. Han er gammel nu og kan ikke selv lave mad eller vaske tøj, så det er godt, han bor lige ved siden af. Han hjælper meget til på gården, når han har kræfter til det.

Ida Maries og Aksels faster bor også på gården. Det er deres fars lillesøster. Hun er ikke gift, og mor siger, at det bliver hun nok heller aldrig. Hun er ellers både sød og køn, men det var meningen, at hun skulle blive boende på gården og hjælpe til hos farmor og farfar. På den måde sparede de en tjenestepige. Nu er farmor død, og far og mor passer på farfar. Måske flytter faster til Ringsted. Hun har snakket om, at hun inde i byen kan få et arbejde og en lille bolig.

Mor og far har en tjenestepige, som hjælper mor med at malke køerne, lave mad, vaske tøj og passe børnene. Hun sover i et lille værelse ved siden af køkkenet. I et andet lille hvidkalket værelse, som har indgang fra kostalden, bor karlen. Han hjælper far med at passe dyrene og er med i marken. Det er også karlen, der kapper hovedet af kyllingerne og hønsene, når mor skal lave kyllingesteg eller koge suppe på en høne.

Tjenestepigen og karlen får kost og logi, lidt penge og en gave til jul som løn.

Mors mave er tyk. Måske der snart kommer en ny baby. Far og mor vil gerne have mange børn. På nabogården er der 11 børn. Det synes Ida Marie er mange.

Ida Marie

Ida Marie vågner. Det er stadig mørkt, men hun kan altså ikke sove mere. Hun ligger lidt og putter sig i sengen. Det er jo i dag, hun skal klare fodringen af hønsene helt alene. Det aftalte hun med farfar i går aftes. Han skal til byen sammen med far og Aksel. De skal på slagteriet med grise, og farfar hopper af ved købmanden på hjørnet over for dampmøllen. Han skal have kaffe og tobak med hjem. Ida Marie og farfar plejer ellers at hjælpe hinanden med at fodre hønsene.

Med et hop er Ida Marie ude på gulvet, trækker sin kjole på og binder forklædet om livet. Hun vasker sig ikke så tidligt om morgenen. Det er først efter hun har fodret hønsene, at hun vasker hænder og ansigt i det kolde vand i et fad, der står i køkkenet.

Farfar har stillet spanden med korn til hønsene frem, så hun lige kan tage den i hånden. Åh, den er tung. Det plejer at være farfar, der bærer spanden ind i hønsehuset. Hun prøver at bære den med begge hænder. Det går bedre. Hun skal helst ikke få ubalance med spanden, så kornet falder ud.

Lettere forpustet sætter hun den lige inden for lågen. Hun kikker rundt og begynder at kaste noget af kornet ud på jorden. Resten fordeler hun i de lange, lave fodertrug, der står på jorden. Det er sjovt at se alle hønsene flokkes om trugene. De kagler vildt og det lyder ret morsomt: bvark, bvark, bvark, bvark, bvark, bvark.

Hanen puster sig op. Flot er han, og det ved han vist godt selv. Han galer. Jo højere og klarere, jo flottere er han. Det er hans opgave at vise hønerne, hvor der er mad. Han samler korn op med næbet og smider det igen, hvor han tog det. Med en speciel gok gok lyd, som hønerne genkender, viser han dem vej til maden. Ida synes, det er sjovt hver gang at se, hanen gøre sig lækker for hønsene

I dag får hønsene kun korn. Andre gange får de også rester fra køkkenet. Det kunne være kartoffelskrøller eller rester af grønsager og brød. Det får grisene også sommetider.

Da Ida Marie har fordelt foderet, lukker hun lågen op, så hønsene kan komme ud på græsset. I hønsegården er der kun jord, og hønsene har godt af græs, for så bliver æggene gode. Hun skal bare huske at fortælle farfar, at hun har lukket hønsene ud. De skal nemlig ind igen, når det bliver aften, for ikke at blive ædt af ræven. Farfar har selv set den omstrefjende ræv, som tager hønsene.

Ida Marie glæder sig til, at hun bliver gammel nok til at være med til at samle æg. Mor synes, hun skal vente lidt endnu, for kurven med æg er tung at bære helt ude fra hønsehuset og ind til køkkenet.

Så er dagens arbejde i hønsegården slut for Ida Marie. Hun går ind i stuehuset og leder efter sin mor. Mor står og snakker med tjenestepigen om at brygge nyt øl. Det sker ikke så tit mere, at de selv brygger øl på gården. Nu er Alliance bryggeriet inde i Ringsted by nemlig begyndt at køre ud med øl. Så får de en fuld tønde øl og afleverer den tomme tønde. Det er meget lettere end at brygge selv, siger mor, og far synes også godt om Alliances øl.

Ida Marie vasker sig lidt og finder sin skoletaske frem. I dag er hun ikke i skole. Hun går i skole hver anden dag. Hendes lærerinde har givet dem salmevers for, som Ida Marie skal kunne udenad til i morgen. Hun sætter sig med salmebogen i skødet og begynder at læse. Det er hyggeligt at sidde der, mens tjenestepigen rumsterer i køkkenet ved siden af. Tjenestepigen har været tidligt oppe og malke køer, og mælken er fyldt i store junger, som er sat ud til vejen. Så kommer mælkevognen og henter dem og kører dem til andelsmejeriet på Næstvedvej. Her laver man mælk til de, der bor i byen. Ida Marie har kørt forbi andelsmejeriet sammen med sin far. Hun synes, det ser stort og flot ud. Far fortalte, at der også bliver lavet smør derinde. Smørret kommes i tønder og køres med tog til en by, der hedder Esbjerg. Den ligger langt væk ude ved havet. Med et skib bliver smørret sejlet helt over til England.

Nå, Ida Marie må hellere koncentrere sig. Hun skal nå at læse inden middagsmaden. I morgen skal hun kunne salmevers udenad, ellers slår lærerinden hende over fingrene med pegepinden.

Aksel

Aksel vågner, det er tidligt, og solen er ikke stået op endnu.

Det er tidligt på foråret, og far er begyndt at forårspløje jorden. I dag skal Aksel ikke i skole. Han går nemlig kun i skole hver anden dag.

Han putter sig og har slet ikke lyst til at stå op, men han ved godt, at han er nødt til det. Han strækker sig og kravler ud af sengen. Han tager tøj på og stikker fødderne i sutskoene og går i køkkenet.

Tjenestepigen står ved komfuret og rører i en gryde med grød. Det er hans morgenmad. Hans mor og far, Ida Marie og de andre søskende sidder omkring bordet og spiser sammen med karlen. De voksne har allerede været oppe og arbejde en times tid. Far har fodret dyrene, og mor har malket køer sammen med tjenestepigen. De kalder morgenmaden for Davre.

Da alle har spist går far, farfar og Aksel ud på gårdspladsen, hvor en hest står spændt for den åbne vogn. Aksel stiger op på ladet. Han synes altid, det er sjovt at sidde på vognen og kikke på landskabet, mens han bliver kørt. I dag skal Aksel med far på andelsslagteriet inde i Ringsted med fire grise, der skal slagtes. Grisene står i hver sin kasse på ladet. Farfar skal også med, for han skal handle hos købmanden, så der er læs på.

De kører ind til byen, sætter farfar af på hjørnet og kører videre til slagteriet. Far står og snakker med en stor mand med et forklæde af læder på. Manden tager imod grisene, og han og far slår hinandens højre håndflader sammen. Det var det, siger far. Nu kører vi hjem og spiser middagsmad. I dag består den af

rugbrød, varme kogte kartofler og stegte sild. Og øl. Aksel drikker også øl, for vandet, der bliver trukket op af brønden ude på gårdspladsen er ikke rent nok til at drikke uden videre.

Bagefter går de hver til sit og tager sig en middagslur.

Da de vågner, kører de ud til marken, hvor far er i gang med at forårspløje. Han går med ploven bag en hest. Det er ikke sådan, at Aksel ligefrem hader det, han skal lave i dag, men han synes heller ikke, det er det bedste i verden. Han skal samle sten fra marken.

Hvert år er det nødvendigt at samle sten, inden ploven bliver sat i jorden. Plovskæret kan blive skævt, hvis det rammer en sten. Jorden er heller ikke til at så i, hvis der ligger sten i den. Far har en såmaskine, der kan så korn i 11 rækker ad gangen. Det er bedst, at jorden er hel klar, inden den brede maskine bliver kørt hen over den.

De små sten smider Aksel i en bunke, som karlen samler op på vognen og kører væk. De store sten må Aksel lade ligge. De er for tunge. Karlen kommer forbi med vognen og tager dem med. Både de små og store sten bliver læsset af i en bunke i markens hjørne. Når der er en stille periode i markarbejdet, går far og karlen ud til stenbunken og udvælger sten til det gærde, de er ved at sætte rundt om gårdens have.

Mens han går der og samler sten, tænker han på sin fremtid. Ikke at der er så meget at tænke over. Aksel skal hjælpe til på gården. På den måde lærer han, hvordan det er at drive en gård, så han kan overtage, når hans far ikke kan længere.

Så skal han også overtage det nye tærskværk, som er farligt. Far siger, at man ikke må lege i nærheden af det, og slet ikke lege gemmelege i det. Far fortæller, at det er nødvendigt med nye maskiner, som kan lave noget af det arbejde, karlene ellers laver.

Far har haft en karl, som rejste. Det var ikke fordi, karlen ikke kunne lide at være hos mor og far. Karlen havde lyst til at arbejde på en anden måde. Han havde hørt, at man inde i hovedstaden København boede i høje huse af sten, og arbejdede på fabrikker mandag til lørdag fra kl. 7 om morgenen til kl. 6 om aftenen, og så havde man fri resten af dagen. Også om søndagen. Se det var jo noget andet end at arbejde med jorden og dyrene. For så har man aldrig helt fri, og man bliver også nødt til at arbejde om søndagen. En anden forskel er, at karlen for at arbejde på fabrikken i København, kun får penge i løn. Så skal han selv betale for at bo og for at spise. Far har fortalt, karlen skrev i et brev, at han var rejst videre ud i verden. Han var taget med toget til Esbjerg. Her var han sejlet med et stort skib til England og igen kørt med tog til en by, der hedder Liverpool. Herfra afgik et meget stort skib til Amerika. Og der var karlen taget hen. Nu venter Aksel (og mor og far) spændt på at høre, hvad karlen synes om Amerika.

Aksel kunne godt tænke sig at rejse ud og se verden. Men hvad så med fars gård? Han slår tanken hen, det nytter ikke noget at drømme. Han skal være bonde lige som sin far.

Da tasmørket falder på, kan han ikke længere se stenene i den mørke jord. Så far siger, at det måtte være nok for i dag.

Efter aftensmaden er Aksel meget træt og glæder sig til at komme i seng. Her ligger han og tænker på dagen, der er gået. Måske er det ikke så skidt, at han skal overtage gården. Selvom det er arbejde fra morgen til aften, så er hans far næsten altid meget glad. Nu har gården jo også været i familiens eje i flere generationer. Og far har snakket om, at Rimas inde i Ringsted har lavet en ny marktromle, som han vil se nærmere på og måske købe. Aksel må komme med ind til byen sammen med far. Det er den sidste tanke, der løber gennem Aksels hoved, inden han falder i søvn. I morgen må de klare sig uden Aksel, for han skal i skole.